

Extensie 26- Etymologie van wetenschappelijke benamingen

als een woord aaneen geschreven wordt doch uit twee grondbetekenissen bestaat dan geeft een pijltje achter het eerste deel dat aan (→)

In de keuze van wetenschappelijke benamingen maakt men gebruik van Latijnse en Griekse woorden. Soms wordt de aanvankelijke benaming veranderd omdat na bestudering van het fossiel de inzichten veranderen. Zo veranderde de geslachtsnaam van *my dear boy* door Mary Leaky twee keer, het begon met de geslachtsnaam *Zinjanthropus boisei*, daarna kwam de naam *Paranthropus boisei* en nu heet hij *Australopithecus boisei*

Naam 1	Naam 2	Vertaling/omschrijving 1	Vertaling/omschrijving 2	Toelichting/benaming in Nederlands
postcranial		Post= na, achter, later (Engels) Cranial= schedel (schedel)		delen van een geraamte behalve de schedel
acroniem		Akros= útstekend + niem		afkorting of letterreeks ter vervanging van een veelgebruikte verbinding of formule in de communicatie
Anthrop→	oïde	Anthropos=mens (Grieks)	Eidos= uiterlijk (Grieks)	Mensachtige, mensaap
Antropo→	logie	Antropos = mens (Grieks)	Logos = woord (Grieks)	Antropologie is een gedragswetenschap. Ze behelst de studie of leer van de mens
Antropo→	sofie	Antropos = mens (Grieks)	Sofia= wijsheid (Grieks)	een door Rudolf Steiner (1861-1925) uitgewerkte levensleer waarin wordt gezocht naar de verbinding van de mens met het geestelijk wezen van de kosmos
Archeo→	logie	Archaïos = oud, vroeger (Grieks)	Logos = woord (Grieks)	'leer der oudheid' of oudheidkunde is de wetenschap die overblijfselen van oude culturen bestudeert teneinde het verleden te reconstrueren.
Ardipithecus	kadabba	Ardi = grondvlak (afar taal) pithecus = aap(Grieks)	Kadabba= oudste voorouder in Afartaal	Ardipithecus betekent grondaap als tegenstelling van boomaap
Ardipithecus	ramidus	Ardi = grondvlak (afar taal) pithecus = aap(Grieks)	Ramid = kern of oorsprong van voorouder (afar taal)	Taal gesproken op vindplaats: Afar Laagte in Ethiopië
Arthropod		árthron = verbinding, podós = voet (Grieks)		geleedpotige
Asthenosfeer		Asthenie = krachteloos (Grieks)		Plastisch deel van de aardmantel (zie fig. 2a-1)
Australopithecus	afarensis	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	Van Afar, de vindplaats in Ethiopië	
Australopithecus	africanus	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	Africanus = van Africa	
Australopithecus	anamensis	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	Anam = meer, in Turkanese taal (van Turkanameer waar ten oosten daarvan het fossiel gevonden werd)	
Australopithecus	bahrelghazali	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	Bahr el Ghazali = provincie in ZW van Soedan	Tweede interpretatie van de auteur
Australopithecus	boisei	australo = zuid(elijk) (Latijn	Charles Boise was	Aanvankelijk benoemd

		Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	financier van project waarbij de ontdekking plaats vond	met "Paranthropus bosei" (zie aldaar), een uitgestorven geslacht van mensachtigen
Australopithecus	garhi	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	garhi" betekent "verrassing" in de plaatselijke Afartaal.	
Australopithecus	ramidus	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	Ramid = kern of oorsprong van voorouder (afar taal)	Taal gesproken op vindplaats: Afar Laagte in Ethiopië, de in 1994 gevonden fossielen kregen deze naam maar Tim White gaf deze fossielen een nieuwe naam: Ardipithecus Raminus
Australopithecus	sediba	australo = zuid(elijk) (Latijn Austāralis) pithecus = aap(Grieks)	sediba = fontein of bron in het Zuid-Sotho	
Cambrium		de Latijnse naam voor Wales: Cambria		Het Cambrium werd in 1835 benoemd door Adam Sedgwick naar zijn onderzoekplek Wales. Sedgwick was één van de eerste die de opeenvolging van gesteentelagen van deze ouderdom nauwkeurig bestudeerde
cenozoïcum		Ceno= recent (Grieks) Zóo= leven (Grieks)		de era van het <i>nieuwe leven vanaf 65 Ma tot heden</i> , is de era waarin we ons nu bevinden en waarin de zoogdieren begonnen te domineren en uiteindelijk de mens opkwam.
chromosoom		chroma = kleur (Grieks) soma = lichaam (Grieks)		Drager van een deel van het erfelijk materiaal
cognatief		Cognitio= leren kennen door de zintuigen of door het verstand (Latijn)		met betrekking tot het denkproces
discreet		dis= uiteen (Latijn) cernere= zeven, onderscheiden (Latijn)		slechts een eindig aantal waarden kunnende aannemen
DNA				DNA is de afkorting van het Engelse woord DesoxyriboNucleicAcid
Eoceen		eos = dageraad, kainós = nieuw (Grieks) oftewel de dageraad van het nieuwe		Geologisch tijdvak
fenotype		Phainein = doen schijnen, laten zien (Grieks)		Het fenotype is het totaal van alle waarneembare eigenschappen (kenmerken) van een organisme.
genotype				genotype is in de biologie de verzameling eigenschappen van het individu die is geërfd van beide ouders
hominide		Homo=mens (Latijn) .		Mensachtige, een familie van de primaten die de grote

				mensapen, de mens en enkele uitgestorven vormen omvat. De precieze inhoud van de familie wordt nog wel eens ter discussie gesteld. Soms worden zelfs de gibbons in deze familie geplaatst, soms worden de orang-oetans als een aparte familie gezien
homo	antecessor	Homo=mens (Latijn)	Antecessor= ontdekker, pionier (Latijn)	
homo	cepranensis	Homo=mens (Latijn)	Cepranensis= van Ceprano, de vindplaats in Italië (Latijn)	
homo	erectus	Homo=mens (Latijn)	Erectus= rechtop gaand (Latijn)	
Homo	Ergaster	Homo=mens (Latijn)	Εργαστηρ= werker (Grieks)	
Homo	floresiensis	Homo=mens (Latijn)	Floresiensis= van Floris (Latijn)	Eerste resten gevonden op het eiland Flores
Homo	Habilis	Homo=mens (Latijn)	Habilus=handig (Latijn)	Tot het geslacht homo horen ook nog – rudolphensis en – ergaster.
Homo	Heidelbergensis	Homo=mens (Latijn)	Heidelbergensis = van Heidelberg (Latijn)	Eerste fosiel gevonden bij Heidelberg
Homo	Neanderthalensis	Homo=mens (Latijn)	Neanderthalensis= van Neanderthal (Latijn)	Eerste fosiel gevonden in het Neanderthal bij Düsseldorf. Naam: Neanderthaler
Homo	rudolfensis	Homo=mens (Latijn)	Rudolfensis= van het Rudolfmeer (Latijn) nabij de vindplek dat inmiddels Turkanameer heet (Kenia)	
Homo	idaltu	Homo=mens (Latijn)	Idaltu = oud (Amhaars een dialect in Ethiopië)	
homo	sapiens	Homo=mens (Latijn)	Sapiens= verstandig of wijs (Latijn)	Naam: eerste mens
homo	Sapiens idaltu	Homo=mens (Latijn)	Sapiens= verstandig of wijs (Latijn) idaltu is een Amhaars woord voor "bejaard".	
Kenyanthropus	Platyops	Anthropus= mens (Grieks), Kenya= uit Kenia (Grieks)	Platyops= vlak gezicht (Grieks)	
lithosfeer		Litho = steen (Grieks)		Buitenste harde korst van de aarde
Ma, zie Megannum				
Mega	annum	Mega= miljoen (Latijn)	Annum= jaar (Latijn)	Afkorting Ma voor miljoen jaar
mesozoïcum		Mésos= midden (Grieks) Zóo= leven (Grieks)		is een era in de geologische tijdschaal, dat duurde van 251,0 r tot 65,5 Ma
ontogenese		On = zijnde (Grieks) Genese = ontstaan, wording (Grieks)		ontwikkeling van een levend wezen vanaf de eicel tot de volwassen toestand synoniem: ontogenie, ontwikkelingsgeschiedenis
ordovicium		(latijn) genoemd naar de Ordovices, een Keltische volksstam in Wales		[geologie] periode binnen het paleozoïcum, van 500-435 miljoen jaar geleden, met daarin de eerste vissen en andere

				primitieve gewervelden,
orronin	tugensis	Orronin= origineel in plaatselijk taal	Tugensis= van de Tugentheuvels in Kenia	
paleoanthropologie		palaios = oud (Grieks) anthropos= mens (Grieks) logos = woord, verhaal, berekening (Grieks)		studie waarbij uitgestorven mensachtigen bestudeerd worden
Paleoceen		palaiós = oud, ainós = recent (Grieks); oftewel het oudste van het nieuwe		Geologisch tijdvak
paleolithicum		de oude steentijd (van het oudgrieks: paleo = oud, lithos = steen).		Het is de oudste periode in de voorgeschiedenis van de mens en zijn materiële cultuur.
paleontologie		palaios = oud (Grieks) logos = woord, verhaal, berekening (Grieks)		is de wetenschap die de ontwikkeling van het leven op onze planeet in het geologisch verleden, gebaseerd op alle fossiele resten of sporen van organismen bestudeert (WIKI).
Paleozoïcum		palaios = oud (Grieks) zoo = leven(Grieks)		geologie era van 570-225 miljoen jaar geleden, waarbinnen het leven van planten en dieren de eerste grote ontwikkelingen doormaakte '
paranthropus	bosei	Par van paragraaf= naast (Grieks) Anthropus=mens (Grieks)	Charles Boise was financier van project waarbij de ontdekking plaats vond	Primaat op zijtak naar homo sapiens, fossiel gevonden door Mary Leaky in 1957 en door haar "dear boy" benoemd, 1,75 miljoen jaar oud, wetenschappelijke naam oorspronkelijk: Zinjanthropus (Zinj" is een oud Arabisch woord voor de kust van Oost-Afrika)
paranthropus	aethiopicus	Par van paragraaf= naast (Grieks) Anthropus=mens (Grieks)	Aethiopicus= van Ethiopië (Latijn)	
Phenomenologie		Phainomenon= verschijnsel (Grieks)	Logia=verhandeling (Grieks)	filosofische methode (van Husserl) die probeert door de geestelijk-intuïtieve beschouwing van de dingen, niet door rationele kennis, de constitutie van de wereld in de geest en het wezen der dingen te beschrijven
Pleistoceen		Pleistos= het meeste (Grieks) ceen van kainos= nieuw (Grieks)		Geologische periode van 2,5- 0,0117 Ma
Primaat		prī·mā'·tēz = primair, eerste in rang (Latijn)		zoogdier dat behoort tot de orde van zoogdieren waartoe gerekend worden de halfapen, de apen, de mensaap en de mens (Van Dale)
Proconsul	Africanus	Zo genoemd door Arthur Hopwood van het Natural History Museum in London naar een circuschimpansee	Africanus= van Afrika (Latijn)	

		"Consul de Grote" die in 1948 optrad in Engeland		
Prognathisme		pro (naar voren) en gnathos (kaak), (Grieks)		Mate van vooruitsteken onderkaak
Quadruped		Van Quad= 4, ped= voet (Latijn)		Viervoeter =, een dier dat zich op 4 voeten voortbeweegt
Sahelanthropus	tchadenis	Sahel = vindgebied fossiel, Anthropus=mens (Grieks)	Tchad = vindplaats nabij het meer Tchad (ook gespeld Chad) in Centraal-Afrika op de grens van Nigeria en Chad	Analyse van naam door de auteur
taphonomy		Taphos= begraven (Grieks) Nomos= wet (Grieks)		is the study of decaying organisms over time and how they become fossilized (if they do)
Taxonomie		leer van classificatie en systematiek		
Tetrapods		tetrāpodēdón, "on all fours" (Grieks)		Gewervelde dieren met 4 ledematen, ook dieren met van oorsprong 4 ledematen die of rudimentair (slangen) of een andere functie dan lopen hebben gekregen (vogels)
Vertebraat		Vertebra = gewricht, wervel (Latijn)		Gewerveld dier